

KÖVESSI ERZSÉBET

BEFALAZOTT ABLAKOK

Állt a peronon, a sárga köveket számolta. Ha lesz tíz addig a fekete vonalig... nem merte végiggondolni, csak amikor már látta, hogy annyi. Így meg nem volt érvényes az egész. Sétálni kezdett. Mindig egyforma lépésekkel igyekezett a négyzet alakú mozaiklapok közepébe lépni. Ha végig így jön ki a lépés... Nem ér vonalat a ceruzavékonyosságú sarok... Nem. A nyolcadiknál már vonal. Pedig csalt is egy kicsit, már az előbb jóval nagyobbakat lépett. Szorongás fogta el.

Füst- és porszag keveredett a levegőben. Minden állomáson ilyen szag van. És hogy kiszárítja a torkot. Egy jó kávé vagy limonádé mindennél többet érne. Nincs, itt nem lehet kapni. De hát miféle hely ez? Fürdőváros! Gúnyosan mosolygott. Vasárnap népviseletes parasztlányok se sétálnak az utcán, mint négy éve, mikor először jött ide. Csend, por, fülledt meleg, lehűzött redőnyök, délutáni tespedés.

Újra megszámlolta a köveket. A második fekete vonalig éppen harminc...

Miért nem jön már az a vonat? Még nyáron is késik. Szörnyű. A várakozás mindennél borzalmasabbnak tűnt számára ezen a helyen.

Ági elhitette magával, hogy most utoljára jár itt, soha ezután még csak rá se gondol erre a helyre. Ha a térképen meglátja, behunyja a szemét, és ha kimondják előtte ezt a nevet, bárhol lesz, feláll, és elmegy abból a társaságból.

Valósággal belehajszolta magát a gyűlöletbe. Ilyenkor még a környezetében levő tárgyakat is össze tudta volna törni, csak azért, mert részei annak a világnak, amely évek óta körülvette, fojtogatta. Hogy menekült volna innen mindig, az első pillanattól kezdve hogy menekült, és mindig vissza kellett jönnie. Mindig le kellett szállnia ezen az állomáson, és elindulni az árkokkal szegélyezett makadámúton a ki-beugró roskatag városzéli házak között; vagy gyalog vagy autóbusszal... Végeredményben teljesen mindegy volt.

Már az első évben megfigyelte, hogy ebben a városban a legtöbb régi háznak be van falazva az utcai ablaka. Az újakon pedig redőny sárgállik mindegyiken, redőny vagy spaletta, amit soha nem húznak fel, nem támasztanak ki. Csak az udvarra néző üvegezett verandák továbbítanak némi fényt a homályos, dohos levegőjű, lakatlan szobákba. Itt még mindenütt van „tiszta szoba”, és a család, bármilyen népes — az újonnan épült házakban is — konyhában, előszobában, verandán lakik, s az utcai szobákat még a típus-terv szerint készült nagyobb házaknál sem használják. Legfeljebb az egyikben felállítják a televíziós készüléket, és a műsor után kimennek a konyhába lefeküdni. A kerítések magasak, és mindenütt sűrű, kátrányozott deszkából készültek, vagy girbegörbe, vakolatrúgó, harmadosztályú téglából.

A kapuk örökké kulcsra vannak zárva. Négy év alatt nem tudta megérteni, hogy lehet az, hogy mégis mindent tudnak egymásról ezek az emberek. Kínos rettegéssel rejtegetik a saját életüket, és ugyanakkor sportot űznek abból, hogy a más titkaiban turkáljanak, a legindiszkrétebb módon hangsúlyozva a diszkréciót.

Ó, hogy gyűlölte ezt a várost. Minden visszatérésekor sűrűsödött benne a gyűlölet. Minden visszatérésekor menekülni szeretett volna, megfordulni és futni; futni végig az országúton, vagy a sínek között, a szabálytalan ritmusú talpfák síkos, kátrányos vagy korhadt lapjain ugrálva, az éles peremű kövek között botorkálva... El innen, el innen, bárhová, csak el!

Állt a peronon a lány, számolta a sárga köveket, és lépéssel mérte a mozaiklapok távolságát.

Két hónappal ezelőtt egész határozottan érezte, hogy nem bírja tovább. Undor támadt benne, ha ki kellett lépnie az utcára. Undor és rettegés. Mint ha különleges, benzinnel átitatott ruhában járna, amely a tekintetektől gyullad. A robbanás feszültsége sűrűsödött köréje.

Ekkor adta fel a hirdetést:

„Történelem—földrajz szakos pedagógus, szolgálati szobával, állást cserélné bármely nagyobb városba. Leveleket »Füredőváros« jelígre a hirdetőbe kérem.”

Egyetlen válasz érkezett. Pár évvel a nyugdíj előtt álló magányos férfi itt akarta gyógyítani a reumáját.

— Szerencsétlen — ez volt az első gondolata. De aztán kirobbant belőle az öröm. Törődött is ő most mással, mint egyetlen dédelgetett álmával: el innen, el bárhová, csak el...

Megindult köztük a levelezés. Az öreg — a lány már csak így emlegette magában — eddig kétszer ígérkezett, hogy lejön szétnézni, de mindig kimentette magát valamivel utólag.

Harmadszor áll itt az állomáson. — Ha most sem érkezik meg? Ha megint csak egy levél jön kedden... Vagy az sem... Ha meggondolta...? Akkor még csak remény se lesz többé semmire. Csak a szürke hétköznapi kegyetlen egyformasága, a lezárt redőnyök, a befalazott ablakok és a borzalmas emlékek maradnak. A tehetetlen, reménytelen, szegényszagú megszokás fáradt győzelme árad el mindenben.

Jelzett a vonat. A forgalmi irodából kihallatszottak az apró szaggatott berregések, már a sorompót eresztették. Ó, nem lehet, nem lehet, hogy ne jöjjön. Az acélsarkak egyenetlenül, idegesen kopogtak.

A másik forgalmista volt szolgálatban, szerencsére. Ez is fiatal, huszonhat, harminc körül. Kiállt az ajtóba, és leplezetlen mohósággal fürkészte a lány minden mozdulatát. Ági nem mert arra nézni. Nem tudta, köszön-e. Újra elfogta a félelem. Amikor mégis odafordította tekintetét, látta, hogy gúnyos mosoly bujkál a férfi arcán. Hirtelen elindult a sárga kövek felé, be sem várva, hogy az végül is bólint-e vagy sem.

Már látszott messziről a mozdony. Fehér tarajjas fekete bogár a remegő sínek között.

A sínek minden nyáron remegnek. Ahogy felmelegszik az idő, rájuk süt a déli, délutáni napfény, felemelkednek egy kissé, és vibrálva kapaszkodnak fölfelé, mintha repülésről álmodnának leszögezett mozdulatlanságukban.

Egyszer ezt elmondta Lacinak is. A fiú figyelmesen végighallgatta, aztán röviden csak annyit mondott:

– Hülyeség. Ha a sín nincs rendesen lerögzítve, kisiklik a vonat – tette hozzá oktatólag, és odanyújtotta a kezét, mert a töltésoldal meredek volt.

Egy éve történt, és mégis milyen távolinak tűnik már... talán sikerül elfelejteni az egészet... A vadrózsa virágzott, május vége volt...

Ági egy hete tudta, hogy a fiúnak menyasszonya van. Falubeli lány a felvégről. Már gyermekkorukban egymásnak szánták őket. – Akkor még falu volt a mostani fürdőváros. – Hogy Laci bejutott a vasúthoz, tiszt lett, forgalmista; a gőgös szülők is elküldték a lányukat ápolónői tanfolyamra. Őszel jön haza, akkorra tervezték az eljegyzést és karácsonyra az esküvőt. Már megvolt a porta is az építőanyaggal. A két család földje egymás mellett feküdt a tagosítás előtt.

– Értsd meg már, hogy nem érdekel! Hol áll az tőled. Liba. Egy liba. Nyolc általánossal csak oda vették fel. Bögött, hogy nem megy, nem akar már tanulni. Most is épp hogy csak átcúsúzik. Úgyse végzi el, csak megtanul urizálni. Nekem az nem kell! Anyámnak is megmondtam.

Mentek a mély úton. A kemény szíken nem süppedt be a vékony túsarok. Egy tehervonat húzott el mellettük. Kis tolatómozdony erőlködött a hosszú kocsisor előtt. Így lentről látszott, hogy a kerekek alatt lágyan meghajlik a vas, és nyögve lapulnak a talpfák.

Ági ekkortájt gyakran kijött az állomásra. Megvárta, míg Laci leadja a szolgálatot, aztán a fiú hazakísérte a sínek mellett az újtelepi iskolába.

A lány kávéfőzött, és néha hegedült. Elég jól játszott, már többször elhatározta, hogy elvégzi a főiskolán az ének szakot, de mindig halogatta. Kétes népszerűségét is a hegedűnek köszönhette. Az Újtelepen ugyanis többnyire cigányok laktak, meg földhözragadt régi zsellérek. A felszabadulás után osztottak itt telket azok számára, akiknek nem volt fedél a fejük fölött. Ingyen vagy majdnem ajándékban mérték a parcellákat, de éppen ezért valamirevaló, rátarti ember nem jött ide, el nem fogadta volna még akkor sem, ha a fagy csipdesi mind a húsz körmét.

A kis vityillók közül az ötvenes években emelkedett ki az új iskola. Nagy avatást rendeztek, s egy idős pedagógus házaspárra bízták az osztatlan, két tanulócsoportot. Mikor Ági jött, megbontották az osztályokat, és most még két nevelő jár ki a városból.

– Tedd le! Ha elkezdesz játszani, idegyűlnek a pártfogoltjaid, aztán kész a népünnepély. Hogy bírod elviselni őket?

– Tanítom őket, nem elviselem. Amikor nagyon egyedül voltam, ez adott menedéket. És azt hiszem, ma már nem csak a munkámhoz tartoznak.

– Kérlek, ha nem felel meg a társaságom, akár el is mehetek! – csattant fel a fiú tettetett sértődéssel, és elindult az ajtó felé.

– Laci, ne forgasd ki a szavaimat. Miért veszekedjünk még mi is egymással?

-- Jólétesült vagy, látom. Ki mondta vissza neked?

– Mit?

– Ugyan, nem lehet, hogy ne tudd.

– Fogalmam sincs, miről beszélsz.

Végül mégis elmondta, hogy otthon nagy patália volt. Az anyja mindenfélével fenyegetőzött. Nem bírja elviselni – mondta –, ha a fia cigányok közé nőül.

– De hisz én nem vagyok cigány...

– Idegen vagy, és itt tanítasz, ez már elég nekik, a városban mindenki egyetért velük. El kell mennünk innen. Holnap kérem az áthelyezésemet az igazgatóságon. Bemegyek.

– De engem nem engednek el.

— Majd utánam jössz, akkor már nem tehetnek ellened.

Ági hallgatott. Nem tudott ő semmit, nem beszélt erről senkivel. Csak azt tudta, hogy az utóbbi időben az emberek is úgy zárulnak be előtte, mint az ajtók, ablakok.

Bejött a vonat. Gépzárszagú meleg párologott a mozdony felől. Elég sokan szálltak le. Pedig kinn, az üdülőtelepen még csak két hét múlva kezdődött a szezon. Ismerősök, ismeretlenek egyenletes, biztos léptekkel mentek a kijárat felé.

— Nem jött, megint nem jött. És akkor már nem is fog jönni... Azt mondta magának, ha most nem jön, vége az egésznek, nincs menekvés. Már régen sejtette ezt. Most biztos volt benne, hogy akkor is érezte, amikor először leszállt itt a vonatról, és elindult gyalog a város felé.

Furcsa, száraz, idegenszagú szél csapta meg. Zizegéséről a kiszáradt magányos kőrök jutottak eszébe. Lehet, hogy csak később alakult ki benne az a képzet, de most úgy tűnt neki, mintha már akkor látta volna saját magát megalázottan, megtiportan, egyedül állni az újtelepi kanyarnál a vasúti sínek között, egy soha meg nem érkező vonatra várva.

Amikor tavaly februárban megismerkedett Lacival, néhány hónapig mindenről megfeledkezett. Jól érezte magát, még a várost is kezdte szépnek látni...

Aztán, hogy a kórházból kijött, kifosztva, megbélyegezve, minden lezárt mögötte is, előtte is.

Hogy néztek rá ezentúl. Az asszonyok félték tőle, éles célzásokkal, gúnyos megjegyzésekkel vagy fenyegető családi kirohanásokkal vették el a kedvét mindenféle barátkozástól. A férfiak pedig a bizalmas közeledés százféle módját keresték és találták meg, ha bárhol megjelent társaságban. Tetszeleggett volna a hódító asszony szerepében, és akkor senki nem mer szembeállni vele nyíltan, de nem volt hozzá ereje, túrt vagy visszahúzódott, és a kör egyre szűkülte körülötte.

Sípolás, sistergés. Tovább indult a vonat. A gömbvas korlát előtt nagy bórönd, mellette negyven körüli férfi áll bizonytalanul. A lányt nézi. Az megfordul, és elindul lassan a kijárat felé.

A cigánybálon ismerkedtek meg. Áginak ott három tanítványa játszott a rajközzenekarban. Közülük kettőt hegedülni is ő tanított, kottából. Gondolta, benéz egy kicsit. Aztán Laci kísérte haza reggel.

Akkor még csak mosolygott az egészen.

— Városi lány létemre ezt is megszokom egyszer... Nem nézte le a falusi szokásokat, de magánéletében nem tudott alkalmazkodni hozzájuk.

Eleinte senki nem törődött velük. Lombosodott, virágba szökkent a szép tavaszi szerelem. Egyre gyakrabban jött a fiú. Már mindenhová együtt jártak. Lacit a kollégák is megszerették. A pedagógus-szakszervezet klubjába fölmentek néha vasárnap délután, egy-két házaspár meghívta őket az ottani összejövetelekre is. Szépen alakult a baráti körük. Ágnes már elfelejtette a két magányos év kínjait; rendszer, nyugalom váltotta fel eddigi kapkodó bizonytalanságát. Az sem tűnt fel neki, hogy Laci nagy ívben kerüli a szülői házat, ha együtt vannak. Nem akarta sürgetni, és úgy érezte, nincs is miért.

Mire a megállóhoz ért, már elment a busz. Az egyetlen taxi elhajtott az üdülő felé. Állt egy darabig a két tábla alatt, aztán rászánta magát, és elindult a kátyús úton, az autóbusz kavarta porfelhőben.

Háromszor is elolvasta a levelet, mire felfogta az értelmét. Laci anyja írta. Nagy, hullámos szelű, bizonytalan betűk, a hivatalos levelek körmönfont stílusát rosszul utánzó, érthetlenségig komplikált, befejezetlen mondatok. Röviden az volt a lényeg, hogy hagyja békén a fiát, mert ha nem, nagyon megjárhatja. Se az indoklást, se a fenyegetést nem értette, Laci pedig úgy dühbe gurult, mikor megmutatta neki, hogy azonnal elrohant és csak másnap adott magyarázatot.

Ment a nehézszagú porban. A töltésre épült országútról a házak nevetésesen kicsinek látszottak. Itt még belátott a szutykos kis udvarokra, a moslékosvedrek és szemétsomók közé.

— Bocsánat. Az állomáson mondták, hogy az Újtelepre megy szintén. Lenne olyan szíves megmutatni az utat?

Az ismeretlen férfi lépett mellé, akit a kijáratnál látott, nehézkesen egyensúlyozva idomtalan bőröndjét.

— Szívesen. — Egy pillanatra még felcsillant benne a remény, de amint végignézett az idegenen, rögtön tudta, hogy semmiképpen nem lehet az, akit várt.

Bemutatkoztak. Kiderült, hogy az újtelepi körzet orvosa lesz. A rendelőt a lakással már egy fél éve átadták, de senki nem költözött bele. A városból látták el a betegeket, minden hónapban másik orvosra került a sor, hogy kijöjjön hetenként kétszer. Eddig még nem akadt vállalkozó, aki ott is maradt volna. Előfordult, hogy megnézte valaki, de látva a körméket, még inkább lakosságát, hamar visszafordult, és vagy a helyszínen vagy levélben sürgősen közölte lemondását.

Ági a bőröndre nézett.

— Már költözik is?

— Igen.

— Merész vállalkozás volt elfogadni az állást anélkül, hogy tudná, hova jön.

— Tudom. Azért jövök.

A lány újra végignézte. A megszállottság jellegzetes vonásait kereste rajta, de nem találta. Nagy darab, markánsarcú férfi volt. Erősen öszülő haja furcsa módon meglágyította kissé széles, szögletes arcát.

— Segíthetek?

— Köszönöm. Sportoltam valaha.

— Ugyan? Futball?

— Nem, ökölvívás.

Laciék háza előtt mentek el. A Vasúti soron épült, félúton a város központja felé, ahol a járda kezdődött és utcává változott az országút. Már rég álltak a falak, a tető is kész volt. Talán be is költöztek az udvari részbe. Az ablakok vályoggal voltak berakva, s a kerítésből áradt a friss kátrány keserű szaga.

Laci már júniusban feladta a harcot, de ezt még önmagának sem vallotta be. Az ölelései hevesek, kétségbeesettek, erőszakosak lettek. Ági egyre határozottabban érezte, hogy a fiú úgy kapaszkodik bele, mint a fuldokló. Nem védekezett tovább. Nem asszonyos számításból, hanem valami belső megfogalmazhatatlan ösztön sugallatára tette. Látta, hogy a másik megnyugszik, győzelme biztonságot és erőt kölcsönöz neki. Újra és újra kiszolgáltatta magát, anélkül, hogy a következményekkel gondolt volna. A férfiban lángolt a féktelen szenvedély, s mennél feszültebb volt a helyzet otthon, annál eszeveszettebben futott hozzá, figyelmen kívül hagyva mindent és mindenkit. Ági ész-

revette a megbotránkozó tekinteteket, hallotta a megjegyzéseket, de hitt a szerelmük erejében, és abban is, hogy előbb-utóbb megérkezik az áthelyezésről szóló értesítés.

A papír azonban késett, mint ahogy mindig késnek a hivatalos levelek, ha emberi életről van szó. Ősz felé járt, és Ági kéthónapos terhes volt, mikor Laci bevallotta, hogy nem lesz áthelyezés. Az apja megtudta, miben törik a fejüket, bement az igazgatóságra, rimánkodva kérte az illetékeseket, hogy ne vegyék el egyetlen támaszukat. Mindent megígért. Kibékültek a fiával — mondta — és ő sem akar már elköltözni. A lány csak nézte, amint megsemmisülten ül a széken, és azt se merte megkérdezni, mi lesz ezután.

- Nem szereti ezt a várost ugye? — kezdte újra a társalgást a férfi.
- Honnan tudja?
- Onnan, hogy nem beszél róla. Ha egy városba idegen érkezik, a helybeliek kötelességüknek érzik, hogy jellemezzék neki jövődő lakhelyét. Lefestik jó és rossz tulajdonságait. A végkicsengés rendszerint az: itt nem lehet élni.
- Én nem mondom, ezért hiszi el?
- Így sem hiszem, hogy ez általános érvényű lenne. Pedagógus?
- Igen.
- Ha ott tanít, biztosan tudja, mi a hivatás.

A következő vasárnap mégis elmentek a fiú szüleihez. Ági akarta. Tudta, hogy semmit nem remélhet, mégis vállalta a várható megaláztatást, az arcpirító szemrehányásokat. Titokban azért hitte, hogy Laci végül is védelmére kel, és a helyzet tisztázása eldönti valamerre a dolgot.

Ebben az egyben igaza volt. A váratlan betoppanás megdöbbenetette a két öreget, de ahogy meglepetésükből magukhoz tértek, soha nem hallott szitkok tömkelege zúdult a lányra. És Laci egy árva szót se szólt. Leült egy sarokba, a cipője orrát figyelte, mint a pirongatott kamaszok.

Ági már az ajtóig hátrált, mikor elhangzott az utolsó összefüggő mondat:
— Takarodj a házamból, te cigány ringyó! — ezt az asszony mondta, az anyja.

Látta, amint Laci szőke feje megmozdul a homályban. Úgy rémlett neki, hogy egy bizonytalan mozdulatot is tesz... Ez a kép egészen belevésődött a tudatába. Ezt látta még a műtőben is.

- Zavarom?
- Dehogy. Megállhatunk, ha pihenni akar.
- Letette a bőröndöt, és fürkésző tekintettel figyelte a lányt.
- Igazán szívesen segíték.
- Nem magának való ez. Szintén ott lakik?
- Szemben, az iskolában.
- Nagyszerű! Majd akkor, akkor majd segíthet.
- Én? Miben?
- Elmesélem. Nagy terveim vannak.
- Lendülettel kapta fel a bőröndöt, és úgy indult el, mintha ismerné az utat, mintha réges-rég otthon lenne ebben a városban.

Két hónap se telt el az esküvő után, hogy Laci bekopogtatott hozzá. Megismerkedésük évfordulója volt. Csokoládét, konyakot hozott, és igyekezett úgy viselkedni, mintha semmi sem történt volna. Ági tartózkodását látva siránkozni, panaszkodni kezdett, végül, hogy ezzel se jutott semmire, ordítozott, erő-

szakoskodott. A lánynak csak nagy nehezen sikerült szabadulni tőle. Kollégáihoz menekült, a szomszéd lakásba. Az idős házaspár befogadta ugyan — ha nem is nagy örömmel —, de egyben azt is közölték vele, hogy „ezúttal”. Ezt többször elmondta az öreg tanító, különös hangsúllyal, ilyenkor mindig levette a szemüvegét, és tetőtől talpig végigmérte őt szűrős tekintetével.

- Alsó tagozatban tanít? — fordult felé az orvos.
- Nem, felsőben, de elég sok tárgyat.
- Annál jobb. Esti iskola?
- Nincs.
- Az pedig kellene. Az kellene a legjobban.
- Öreg az igazgató.
- Nem baj. Az ilyesmi nem múlhat egy emberen.
- Nehéz lesz.
- Ebben majd én segítek magának.
- Nekem...?

Laci még kétszer jött. Kopogtatott, újra csak rimánkodott. Mindig rézszeg volt. Nem engedte be. Aztán már csak az utcán találkoztak véletlenül. A felesége fenyegetőzött, és az ismerősök igyekeztek visszamondani mindent, amit tudtak. Ekkor határozta el, hogy elmegy innen, mindenáron elmegy, bárhová, még fizikai munkára is.

— Nem könnyű dolog felszámolni a fehér foltokat, de ebben az esetben mi igazán magunknak építünk, higgye el.

— Honnan jött?

— Számít az?... Egyébként sebész főorvos voltam egy megyei kórházban.

— És elfogadta ezt?

— El.

— Nagyon meg fogja bánni.

— Nem hiszem.

— Maga még nem tudja, mit vállalt. Itt nincs magánpraxis, adomány, még csak elismerés sincs, köszönet sincs; itt csak a munka van, harc a sötét-séggel és a babonával.

— Tudom. Azért keresek szövetségest.

— Nézze kislány — folytatta gondolkozás után a férfi —, az ember életében nagyon sok mindent csinál: jót, rosszat, hasznosat, haszontalant, de ha egyszer nyereségvágyból, hiúságból, megszokásból vagy gyengeségből valami olyat tesz, ami megbocsáthatatlan: nincs más lehetősége, mint hátralevő életét valóban a társadalom szolgálatába állítani, ott, ahol a legnagyobb szükség van rá.

— Még egyet szeretnék kérni előljáróban — mondta, miután letette a bõröndöt a kapu előtt —, erről az utolsó kérdésről ne beszéljünk többet. Legalábbis addig, amíg én szükségét nem érzem.

A lány bólintott. Elbúcsúztak. S ahogy felnézett a még lakatlan ház leeresztett redőnyeire, meglepődve vette észre, hogy azok nem is sárgák, hanem pirosba játszó narancsszínűek.

Már hazaért, épp a pongyoláját gombolta, mikor különös zajra lett figyelmes. Az utcáról hallatszott be, a szomszéd felől. Először fel se fogta, mi az, de a másodiknál az ablakhoz futott.

Igen, a szemben levő épületen fedetlenül ragyogtak a tükörfényű ablak-táblák, mint hatalmas, okos tekintetű, nyitott szemek.